

Kučnica – mejni potok skozi čas

Kučnica je najvzhodnejši izmed t. i. grabenlandskih potokov in izvira v gričevnati pokrajini med Rabo in Muro, južno od Sv. Ane v Aignu. Že po enem kilometru toka doseže avstrijsko-slovensko mejo. Zgodovinsko je predstavljala mejo med Štajersko in Ogrsko, pozneje med Avstrijo in Jugoslavijo, danes pa med Avstrijo in Slovenijo.

Potok teče približno **3 km** po okraju Feldbach in okoli **19 km** po okraju Radkersburg, preden se približno **6 km** jugovzhodno od Bad Radkersburga izliva v Muro. Zadnji **1 km** toka leži na slovenskem ozemlju. Skupna dolžina Kučnice znaša približno **23 km**.

Zaradi majhne pretočnosti in pomanjkanja vzdrževanja je prihajalo do pogostih poplav, zlasti na kmetijskih površinah v dolini, ki so bile kljub kakovostnim tlom uporabljane le ekstenzivno. Poročilo iz leta 1960 opisuje razmere kot kritične: travniki pri Dedenitzu so bili zakisani, pridelek sena nezanesljiv, živina pa je trpela zaradi zajedavcev (jetrnih metljajev).

Leta 1957 je Murina komisija začela s popisom stanja. Leta 1960 je bil sprejet prvi regulacijski načrt za **4,6 km** dolg odsek od izliva do Dedenitza. Gradbena dela so se začela 1965 in so bila do 1968 podaljšana na skoraj **9 km**. Zaradi pozitivnega vpliva na poplavno varnost je bila 1969 izvedena nova analiza za odsek med km **8,843** in km **14,533**. Hidrološka študija iz leta 1976 je predlagala dve rešitvi: popolno regulacijo ali zadrževalnik z naknadno regulacijo.

Poleg hidravličnih zahtev so pomembno vlogo igrali tudi politični vidiki – predvsem določitev meje med Avstrijo in tedanjo Jugoslavijo. Obe državi sta lahko samostojno odločali o zasaditvi svojega brega. Na avstrijski strani je bila načrtovana zasaditev v skladu z naravno vegetacijo, pri čemer je bil za pretočni profil ohranjen **4-metrski** neporaščen pas. Spodnji del brežine je ostal brez rastlinja in se je redno kosil.

Na ta način ni bilo mogoče ustvariti delujočega ekološkega vodnega prostora. Cilj zasaditve je bil predvsem blažilni pas med kmetijstvom in vodotokom ter povezava kopenskih življenjskih prostorov vzdolž potoka.

Kljub rednemu vzdrževanju so se po letu 1994 nanosni sedimenti v strugi močno povečali. Vzrok je bila intenzivna raba kmetijskih površin na pobočjih, s katerih se je zaradi erozije spiralo veliko materiala. Dodaten pritisk so predstavljali številni jarki in drenaže, ki so povečevali vnos sedimenta. Meritve iz leta 1995 so pokazale, da poplavna zaščita ni bila več zagotovljena, zato so bili potrebni sanacijski ukrepi.

Enostavna ponovna vzpostavitev prvotnih profilov brez upoštevanja naravovarstvenih vidikov ni bila več sprejemljiva. Zato so bile preučene alternative, ki bi omogočile ekološke izboljšave, čeprav je politična zahteva, da mora državna meja potekati po sredini potoka, onemogočila večje spremembe. Naravna, vijugasta oblika vodotoka tako ni bila mogoča.

Namesto tega so bile izvedene ukrepe, kot so zasaditev slovenskega brega z avtohtonimi vrstami ter postavitve začetnih struktur za razvoj prehodnih (semiterestričnih) območij. Jarki z visokim vnosom sedimenta so bili opremljeni s usedalniki, ki imajo tudi ekološko funkcijo. Ti ukrepi prispevajo k izboljšanju ekološke funkcije vodotoka, a ne omogočajo trajne, naravne renaturacije.

Trajnostna revitalizacija z meandrirajočo strugo pod trenutnimi pogoji ostaja nedosegljiva.